

**ПОЛИТИЧЕСКО, ФИНАНСОВО И ОБРАЗОВАТЕЛНО
ДЕМОКРАТИЗИРАНЕ – НАЙ-СЪЩЕСТВЕНИ УСЛОВИЯ ЗА
УСТОЙЧИВОСТ НА ГЛОБАЛИЗАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ В
СЪВРЕМЕННОТО ОБЩЕСТВО**

Йово Иванов Йотов

Докторант към катедра „Национална сигурност“ в професионално
направление Обществени комуникации и информационни науки, докторска
програма „Организация и управление на информационни процеси“ -
УНИБИТ – Университет по библиотекознание и информационни
технологии - София.

Тема на дисертационния труд: „Организация и управление на информацията
при либерализирането на финансовите потоци като съществена част от
глобализацията в съвременното общество“

***Резюме:** Съвременният свят живее и съществува в нова политическа, културна, икономическа и социална система със своя логика и модел на комуникация, общуване, взаимодействие и има свое собствено име – Глобализация. Глобализацията е не само най-ефективният начин да стане тя устойчива, но е най-разумната, морална и отговорна политика, която светът трябва да следва. Демократизирането на глобализацията дава възможност за приспособяване към реалностите на съвременния свят и общество. От изключително значение е необходимостта трите фактора – образователната, политическата и финансовата либерализация да бъдат взаимосвързани в процеса на демократизиране на съвременната глобализация. Процесът на глобализация трябва да бъде задвижван от*

пазарните сили на финансовата либерализация, да бъде устойчив вследствие политическата демокрация, и да бъде воден чрез силата на образованието, идеята на новаторството и капиталът на бъдещето – знанието.

Ключови думи: *Глобализация, Политическа демокрация, Икономическа либерализация, Образование, Новаторство, Капитал на бъдещето.*

**POLITICAL, FINANCIAL AND EDUCATIONAL DEMOCRATIZATION -
THE MOST ESSENTIAL CONDITIONS FOR SUSTAINABILITY OF THE
GLOBALIZATION PROCESSES IN THE MODERN SOCIETY**

Yovo Ivanov Yotov

PhD student at the Department of National Security in the professional field of Public Communications and Information Sciences, doctoral program "Organization and Management of Information Processes" - UNIBIT - University of Library Science and Information Technology - Sofia. Topic of the dissertation: "Organization and Management of the Information during the Liberalization of Financial Flows as an Essential Part of the Globalization in the Modern Society"

Summary: *The modern world lives and exists in a new political, cultural, economical and social system with its own logic and model of communication, interaction and has its own name - globalization. Globalization is not only the most effective way to make it sustainable, but it is the most sensible, moral and responsible policy the world must pursue. The democratization of globalization makes it possible to adapt to the realities of the modern world and society.*

It is extremely important that the three factors - educational, political and financial liberalization - are interrelated in the process of the democratization of the modern globalization. The process of globalization must be driven by the market forces of financial liberalization, sustained by political democracy, and driven by the power of education, the idea of innovation and the capital of the future - knowledge.

Key words: *Globalization, Political Democracy, Economic Liberalization, Education, Innovation, Capital of the Future*

Глобализацията като процес би следвало да бъде осмислена и разбрана като възможността на всеки индивид, държава, общност и на обществото като цяло да се адаптира към демократизирането на технологиите, финансите и информацията, които са заложи в сърцевината на глобализационната система. Демократизирането на глобализацията е не само най-ефективният начин да стане тя устойчива, но тя е най-разумната, морална и отговорна политика, която светът трябва да следва. Демократизирането на глобализацията дава възможност за приспособяване към реалностите на съвременния свят и общество. Ето защо страните, които най-добре се приспособяват към глобалното общество и световните глобализационни процеси, не са най-богатите на природни ресурси и по-затворен тип икономики, а тези, които са повече демократични и отворени за новаторство, идеи, технологии държави. Логиката на глобализацията създава чувство за оптимизъм в съвременното общество, но демократизирането на процесите като начин на мислене, култура и свободен търговски обмен на знание, технологии и финансови потоци ще става жизнено необходим за бъдещото развитие на света и човечеството. Изграждането на глобалното общество е преди всичко политически, икономически, културен процес,

който включва реални човешки същества, общности, държави и много често, позовавайки се на историята, пътят за този процес се оказва доста труден. Може би отговорът е в това, че индивидите трябва да живеят в съвършено различен свят, от света, в който са били родени.

Съвременният свят съществува в нова политическа, културна, икономическа и социална система със своя логика и модел на комуникация, общуване, взаимодействие и има свое собствено име – глобализация. Глобализацията не е феномен. Тя не е някаква отминаваща бързо преходна тенденция. Днес, искаме или не искаме, дали сме за или против, обстоятелствата налагат и е необходимо да приемем, че тя е всеобхващаща международна система, която е в основата на външната и вътрешната политика, икономическите взаимовръзки, социалния обмен на всички държави и общности. Системата на глобализация, която по-скоро би следвало да определим като настоящата ера на глобализация, е международна система със свои собствени уникални качества. Тя не е статичен, а динамичен и продължаващ процес, който включва интеграция на пазари, нации, държави; обмен на знание, технологии, данни; придвижване по начин, невидян никога преди, който позволява на индивиди, корпорации, държави и общности да достигат всички места по света по-бързо, в по-голяма дълбочина и по-евтино отвсякога. Глобализацията притежава собствени определящи технологии – компютъризация, дигитализация, сателитни интернет връзки и технологии. Всичко това допринася за създаването на определящата перспектива, която можем да определим като „комуникация“, а символът и да бъде „световната компютърна мрежа“, която обединява всички.

Демократизирането на глобализацията е продиктувано и става възможно от три основни взаимосвързани фактора:

- Демократизирането на технологиите – резултат от нововъведенията и огромния неспиращ напредък в компютризацията, телекомуникациите, дигитализацията. Всичко това доведе до намаляване на цените, увеличаване на скоростта на обмен на информацията, както и достъп до всяка отделна точка на света, което се превърна в основен елемент на новото преосмисляне на сегашната ера на глобализацията и осъзнаване на нейната уникалност.

- Демократизирането на информацията – това е промяната, която илюстрира и направи възможна глобализацията. Тя промени начина, по който гледаме и виждаме света. Чрез иновативните промени в технологиите и напредъка им става възможно хората от всяка точка на земното кълбо да получават потоци от информация и по този начин политиците и политиката да представят лъжата за истина. Чрез глобализацията и свиването на света от „голям“ към „малък“, всеки един човек може да види, дори от къщи на телевизора, компютъра или мобилното си устройство и да разбере колко е напреднал или изостанал от глобалния динамичен свят.

- Демократизирането на финансите – демократизирането на технологиите и информацията спомогнала до осъществяване на следващата най-съществена промяна, довела до глобализацията – промяна в начина на финансиране и инвестиране. Демократизирането на финансите започнало през 60-те години на XX век с появата на пазара на търговски книжа и възникването на корпоративен облигационен пазар, довели до плурализъм в света на финансите и отнели монопола на банките. Промяната в инвестиционния процес и отпускането на заеми и все по засилено демократизиране на финансовата политика в международен план, от което следва че постепенно всякакви финансови продукти стават все по-достъпни, както и възможностите на индивидуални не особено големи инвеститори да са част от глобалните пазари. Благодарение на това демократизиране на

финансите се премина от свят, в който няколко банки държат държавните дългове на няколко страни, през свят, в който известен брой банки и богати хора държат държавните дългове на много страни. Озоваваме се в свят, в който много индивиди чрез взаимни и инвестиционни фондове държат дълговете на всички страни.

Политиката на устойчива глобализация се нуждае от точен и правилен политически и икономически баланс. Необходимо е да се разгледат трите съществени фактора, а именно образователното, финансовото и политическо демократизиране на глобализацията за възможно най-голям брой от населението на света, за да бъде реална в най-голяма степен интеграцията на свободните пазари.

Образователното демократизиране, това е съвкупност от действия на държавите, законодателни инициативи и осъществяване на възможности за бърза промяна в сферата на образованието, високите технологии и цялостната революционна система на знанието. Би трябвало да се ръководим от разбирането, че смъсълът на образователното демократизиране е в това, да са налице широки перспективи за знание, за повече студенти, професори, дипломати, бизнес-лидери, общественици, обучени и утвърдили като част от новата революционната система на богатство на знанието и последващата я нова глобална цивилизация на знанието. Нужен е нов корпус от учени, които да осъществят научен и професионален обхват върху цялата система на глобалното общество, както и взаимовръзката на отделните сегменти, които формират физическата еволюция на планетата, биологичната еволюция и човешката културна еволюция на Земята.

Към образователното демократизиране би трябвало да се включват и социални защитни мрежи за тези, които не са в състояние да отговорят на изискванията на бързия глобализиращ се свят, чрез пилотни проекти за

обучение и образование – професионално и индивидуално, така че кръгът на тази категория да намалява прогресивно и по-голям брой хора да се приобщават към съвременните реалности.

Политическото демократизиране на глобализацията, това е демократичният достъп до глобализацията както на високоразвитите свободни демократични държави, така и на слабо развитите страни и континенти, като едновременно е необходимо все по-засилено демократизиране на политическите системи и все повече демокрация в дългосрочна перспектива за всички народи и общности. Изключително важно е демократизирането на политическите системи на развиващите се и слабо развитите страни. Защото ускоряването на всяко общество по пътя на глобализацията понякога е болезнен процес на политически и икономически реформи и за това е необходима демокрация в дългосрочна перспектива. Най-голямото предизвикателство пред политическите лидери е да не се спира демократичното развитие на обществото, да се даде достатъчна сила за внушаващо доверие в обществото, за да бъде убедено то, че съществува, макар и компрометирана на моменти, справедливост, недостатъчно равенство на възможностите и морална отговорност на всеки индивид, в управлението и баланса на плюсовете и минусите към приспособяването и пътя на глобализацията. Политическото демократизиране дава възможност за приспособяване и приемане на реалностите в съвременният свят; ускоряване на реформите в обществено-политическия, икономически и социален сектор чрез съответстваща на предизвикателствата законодателна база и механизми; широко участие в политическия процес, отчитайки гражданските права и свободи на всеки индивид. Когато говорим за политическо демократизиране на глобалните процеси, е необходимо е да се направи един съществен извод. Иновативните идеи и модерните технологии не могат да печелят и да се

разпространяват сами. Добрите идеи и технологии се нуждаят от сила, която да ги поощрява и да ги защитава. За мнозина вече не съществува география и геополитика. Ако живеем в хомогенно общество на духовно единение, навярно не бихме имали нужда от политика и политически лидери. Но все още политиката и държавниците ще бъде тези, които ще ни дават надежда за един нов глобален свят на съзидание на обществото.

Когато разглеждаме политиката на устойчива глобализация като част от образователното и политическото ѝ демократизиране, е необходимо да се посочи че най-същественния начин да се направи устойчива, това е *Финансовото либерализиране на глобализацията*.

Финансовото либерализиране следва да се определи като приемане на реалностите и справяне с предизвикателствата на глобалния финансов свят, а не отричането му; Раширяване на реалистичния подход към идеята за свободен обмен на ценности, а не поставяне на прегради и очертаване на граници; Протекция на финансови възможности, а не социален протекционизъм; „Подове“ и база за икономически възходи, а не „тавани“ и финансови ограничения.

Финансовото либерализиране на глобализацията - това е най-ефективният начин тя да бъде устойчива, като стане разумната и отговорна политика, която всички правителства и глобални общности да следват и включва:

- Създаване на стратегии и инициативи и необходимост от законодателна база за осъществяване на бърза модернизация и подобряване на достъпа до инвестиционен капитал и средства, в това число и на най-бедните общности с най-ниски доходи. Чрез либерализиране достъпа до капитали и възможност на държавите и общностите за поощряване на

банковите структури за достъпно кредитиране във всички региони за бърза промяна на най-слабо развитите области;

- Засилено субсидиране с подкрепата на държавите, развитие на съществуващите, както и създаване на нови фондове за обществено развитие и финансовите институции за рискови инвестиции, където са налице пазарни възможности, но финансирането с рисков капитал и средства е недостатъчно;

- Изграждането на силни бизнес лидери, приоритет в защита на националната сигурност на страната.

Съществен аспект в съвременната глобална икономическа система е да насочи вниманието и на предизвикателството от новите, съответстващи на съвременните реалности икономически перспективи за финансово взаимодействие в управлението на финансовите средства. Следвайки новите икономически способности, иновативните подходи в организацията на управление на финансовите потоци, приоритет е да се търсят адекватни финансови механизми. Те следва да отчитат динамично променящите се обществено-политически процеси, които създават една свободна политическа система, свободното общество, свободната икономика, като част от световната глобализация.

Един от най-съществените изводи, който бихме могли да посочим, е необходимостта трите фактора – образователната, политическата и финансовата либерализация да бъдат взаимосвързани в процеса на демократизиране на съвременната глобализация. Процесът на глобализация трябва да бъде задвижван от пазарните сили на финансовата либерализация, да бъде устойчив вследствие политическата демокрация, и да бъде воден чрез силата на образованието, идеята на новаторството и капиталът на бъдещето – знанието.

В организацията и управлението на съвременните икономически процеси важно място заема необходимостта да се обосноват възможностите и очертаят перспективите, които свободното икономическо предприемачество е в състояние да предложи не само на богатите, но и на бедните страни, като не се пренебрегват и подлежат на щателно изследване и анализиране бъдещите конфликти на разделение.

За да бъде представена съвременната глобалната икономическа система би трябвало да разгледаме двата ѝ съществени аспекта. Първият аспект акцентира върху свързаните с технологични, вследствие бързината на модерните комуникации и информацията, но и преди всичко политически фактори, с които става възможно откриването на националните икономики за международна конкуренция, което от своя страна на практика направи глобалната икономика реално осъществима и действаща. При втория аспект, това са въпросите за геополитическото противостоене на икономическа база и финансова основа, какви биха могли да бъдат нововъзникващите заплахи и конфликти и ролята на политическите и бизнес лидери за справянето с тях.

Като логично изведени от тези два аспекта, е целесъобразно да разгледаме и предизвикателствата пред сигурността на финансовите потоци и търсенето на работещи механизми за тяхното обезпечаване предвид съпътстващите проблеми, свързани с измамите и прането на пари. Важно е при търсене на такива механизми да се съблюдава недопускане на ограничаване на икономическата свобода и инициатива, както и да се осигурят гаранции за възможностите пред всеки икономически субект, без оглед на националния произход на капитала му и неговия размер.

Би следвало да се подчертае че бъдещето на глобалната икономика ще зависи и от бъдещите конфликти на разделение. В края на драматичния 20-ти век възникналата нова глобална система се създава от взаимодействието на

старите страсти, символ на политика и икономика на противопоставяне, хаос, сблъсък на идеологии, и новия модел на единение в обществото. Ако вчера войните са се водили за територии и ресурси, утре ще се водят за съзнанието на хората, за управлението на разума, овладяване на мисловните процеси и контролиране психиката на индивида. Понастоящем превземането на територии се осъществява чрез концентриране на огромни финансови ресурси в съответния регион за създаване на контролиран икономически просперитет. Как трябва да се противодейства на негативните явления в обществото и как ще се отрази религиозното, социалното, етническото разделение на глобалната икономика, това е трудният въпрос пред лидерите - световни и национални, и отговорът е с фундаментално значение. Най-важният въпрос е какви ще са бъдещите стратегии на световни и национални, политически и бизнес лидери – антагонизъм или просперитет, подчинение или партньорство.

Политиката на устойчива глобална икономика включва в максимална степен намаляване на негативните последици от бъдещи финансови кризи. В съвременния свят, в който човечеството се стреми към премахване на териториални граници, на расови, религиозни и всякакви предразсъдъци - никога политическите, екологичните, религиозните, нравствените, социални различия, както и икономическото разслоение, не са били толкова големи и фрапантни, което неминуемо ще води до противопоставяне и ще поражда конфликти. Необходимо е да се търсят отговори и възможности за разкриване на тези съществени проблеми пред бизнес лидерството. Настоящата глобална криза, свързана с пандемията от вируса Ковид-19 поставя големия въпрос: след края на втората година от развитието ѝ, подготвен ли е и как ще се справи светът и световната икономика с предизвикателствата на здравната криза в нейните икономически аспекти.

Друг съществен момент е как ще се отрази на световната и на всяка една национална икономика сблъсъкът между глобализационните процеси и националните идентичности. Предизвикателството за държавите и индивидите е да се открие деликатната здравословна граница между чувството за идентичност, дом, общност и тяхното оцеляване и запазване във все по глоболизиращия се свят. Всяко общество, което иска да се развива икономически, трябва да бъде част от новите глобални технологични и финансови перспективи и възможности за иновативен прогрес. Но не бива да се смята, че самото участие в глобалната икономика ще създава здравословно общество. Ако цената е за сметка на идентичността и индивидите смятат, че глобалната система застрашава чувството за принадлежност и идентичност, то глобализацията никога няма да осъществи прогрес. Тя ще бъде окачествена като една неоразмерима категория. Според моралния философ Сенека: “Неоразмеримото не може да се управлява. Това, което не може да се управлява, не трае дълго“.

Би следвало да се направи изводът, че основната движеща сила на глобализацията е стремежът на индивида към по-добър начин на живот. А основната движеща идея е свободната пазарна икономика – колкото повече управляват пазарните сили и икономиката е по-отворена за свободна търговия и конкуренция, толкова по-ефективна и конкурентноспособна е тя.

Организацията и управлението на финансовите процеси, разгледани като настояще и бъдеще, са перспективна територия за действия, в основата на която е изграждането на ефикасна и съответстваща на съвременните предизвикателства финансова система, както и организацията и управлението на финансовите потоци в настоящата сложна и динамична глобална среда. Поставена на фундаменталното развитие на потенциала и научната подготовка на човешкия фактор и формиране на силни бизнес лидери в

управление на финансите и в служба на общественния интерес, тя е и като част от националния капитал на знание и идентичност на нацията.

Източници и литература:

- Сенека, Луций Аней, книга „За благодеянията. За снизходителността“, издателство „Рива“, 2014 г., София, ISBN 9789543204694
- Сенор, Дан и Сингер, Сол, книга „Нацията новатор“, издателска къща „МаК“, София 2010г, ISBN: 978-954-8585-20-0
- Фрийдман, Томас, книга „Лексус и маслиновото дърво“, издателство „Дамян Яков“ 2001 г., София, ISBN: 954-527-180-9
- Тачър, Маргарет, книга „Живот и политика“, издателство „Слънце“, 2005 г. София, ISBN 954-742-081-X
- *Gaddis, John Lewis. [The Cold War: A New History](#). Penguin Press, 2005. ISBN 1594200629*
- <https://www.nytimes.com/2020/01/29/opinion/coronavirus-outbreak.htm>
- <https://nbu-rechnik.nbu.bg/bg/obsht-spisyk-na-ponqtiq/globalizaciq>